

Prevenција lajmske bolesti

Lajmska bolest je multisistemska oboljenja izazvano spirohetom *Borrelia burgdorferi*, koju na čoveka prenosi krpelj svojim ubodom. Njeni glavni prirodni izvori su krpelji koji su zarazni u svim svojim razvojnim stadijumima.

Klinička slika lajm borelioze, njen tok i procenat komplikacija, znatno variraju, što zavisi od mnogo faktora. Osnovni marker prvog stadijuma oboljenja je crvenilo na koži na mestu uboda krpelja u vidu migrirajućeg eritema (*Erythema migrans*) koje se širi u koncentričnim krugovima a u centru bleđi. Promene se mogu javiti na mestu uboda ali i na drugim delovima tela

Kožne promene su najčešće, mada mogu i izostati, praćene opštim znacima infekcije kao što su povišena telesna temperatura, glavobolja, bolovi u vratu, groznica, jeza malaksalost, mišičnokoštani bolovi, artralgijske, otok regionalnih limfnih žlezda. Drugi i treći stadijum bolesti manifestuje se pojavom artritisa, kardioloških i/ili neuroloških simptoma a nastaju kod neležene i neprepoznate bolesti i mogu se nadovezati na prvi stadijum koji ponekad može i izostati.

Ukoliko do uboda krpelja dođe, važno je znati da sam ubod krpelja ne znači i lajmsku bolest. Da bi se razvila lajmska bolest potrebno je da je krpelj zaražen *Borrelia burgdorferi*, uzročnikom lajmske bolesti, da je na telu boravio dovoljno dugo ili da je nepravilno odstranjen.

Prevenција lajmske bolesti obuhvata mere kojima se smanjuje rizik od uboda krpelja i mere kojima se smanjuje rizik od infekcije u slučaju uboda krpelja. Mere prevencije su sledeće:

1. Izbegavati kretanje kroz visoko rastinje žbunje najčešće na visini od jednog metra. Važno je i adekvatno oblačenje (duge nogavice i rukavi) i korišćenje repelenata odnosno sredstava koja odbijaju insekte. Ubod krpelja je bezbolan. Treba ga na telu tražiti, blagovremeno otkriti i pravilno izvaditi. Tokom sezone lajmske bolesti (maj-septembar) posle boravka na zelenim površinama, uključujući parkove, dvorišta, bašte, treba detaljno pregledati telo uključujući kosmatu deo, glave, naročito kod dece.
2. Uočene krpelje treba odstraniti što pre, a po mogućnosti u toku prva 24 sata, jer to značajno smanjuje rizik od infekcije. što je krpelj duže u koži veća je verovatnoća od nastanka infekcije
3. Odstranjivanje (vaćenje) krpelja trebalo bi da vadi stručno lice. Usta krpelja imaju bodlje oblika obrnutog harpuna, koje im omogućavaju da prodiru u kožu i da se za nju zakače. Krpelj se odstranjuje mehanički, pincetom, hvatajući ga neposredno uz kožu- (obuhvatiti krpelja hvatanjem rilice), bez pritiska na trbuha krpelja i odvrtni ga suprotno od smera kazaljke na satu. Ne gnječiti ga i nikad ne koristiti hemijska sredstva, jer se time olakšava infekcija. Zaostajanje rilice krpelja u koži predstavlja manju opasnost u odnosu na gnječenje, čupanje, pritiskanje krpelja u visini trbuha ili anestežiranje krpelja alkoholom, eterom, acetonom, benzinom, uljem i sl. pre izvlačanja. Koriste se fine, tanke pincete ili specijalne pincete za uklanjanje krpelja

4. Odstranjivanje krpelja vršiti u rukavicama. Izvađene krpelje staviti u zatvorenu posudu i odneti u najbližu ustanovu koja se bavi detekcijom borelije u krpeljima. Površinu kože nakon vađenja krpelja dezinfikovati.
5. Ukoliko je krpelj boravio na koži duže od 24 sati ili ako je nestručno izvađen, pacijent treba da bude stavljen pod zdravstveni nadzor to jest potrebno mu je zakazati kontrolni pregled u slučaju pojave crvenila i drugih znakova bolesti.
6. Ubod krpelja bez kliničkih simptoma i znakova Lajmske bolesti nije indikacija za lečenje antibioticima, antitetanusnu zaštitu i serološko ispitivanje ubodenih osoba.
7. Tek ukoliko se u periodu inkubacije, a koja traje od 3-32 dana jave znaci bolesti, započinje se terapija. Dijagnozu i terapiju određiće infektolog. U slučaju pojave simptoma i znakova bolesti pacijenta treba uputiti na Kliniku za infektivne bolesti, Kliničkog centra Vojvodine u Novom Sadu radi lečenja.

Centar za kontrolu i prevenciju bolesti
Institut za javno zdravlje Vojvodine